

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR VÅRDVETENSKAP
OCH HÄLSA

MASSMEDIAS ROLL I STIGMATISERING AV PERSONER MED PSYKOSSJUKDOM OCH SCHIZOFRENI

En analys av Stigmawatch material

Maria Siverbo
Caroline Holmbom

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Specialistsjuksköterskeprogrammet inriktning psykiatrisk vård
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: HT/2022
Handledare: Christopher Holmberg
Examinator: Lilas Ali

Titel svensk:	Massmedias roll i stigmatiseringen av personer med psykosjukdom och schizofreni – en analys av Stigmawatch material
Titel engelsk:	The roll of the massmedia in the stigmatization of people with psychosis and schizophrenia – an analysis of Stigmawatch material
Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Specialistsjuksköterskeprogrammet inriktning psykiatrisk vård
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	HT/2022
Handledare:	Christopher Holmberg
Examinator:	Lilas Ali
Nyckelord:	Stigma, schizofreni, psykos, massmedia

Sammanfattning

Bakgrund: En orsak till att personer med schizofreni och psykosjukdom inte söker vård i tid kan bero på stigmatisering, 40% av de personer som lever med schizofreni upplever en hög grad av stigma. Media bidrar till stigmatiseringen då det är en stor källa till information för en stor grupp människor. Alla människor i samhället, inklusive sjuksköterskor påverkas och bidrar därmed också till stigmatiseringen av denna grupp av människor. Uppsatsen bygger på material som är inhämtat från Stigmawatch, som är ett projekt som drivs av Intresseföreningen för Schizofreni.

Syfte: Syftet är att beskriva medierapporteringar kopplade till psykosjukdom och schizofreni, som inrapporterats till Stigmawatch.

1. Hur många, och vilka, uttryck rapporterades in mellan åren 2019–2022?
2. Från vilka mediakällor härstammade uttrycken?
3. Hur ofta fick Stigmawatch återkoppling och hur svarade mottagaren?

Metod: Uppsatsen har en beskrivande kvantitativ design. En innehållsanalys har genomförts för att sammanställa Stigmawatch insamlade material. Materialet har kategoriserats utifrån kodningsenheter och redovisas i tabeller.

Resultat: Vårt resultat visar att schizofreni är det uttryck som oftast används felaktigt i media. De stigmatiserande uttrycken är spridda i olika mediakällor och den vanligaste är tidnings nätupplaga. Vi undersökte även den respons Stigmawatch erhållit, vilket visade att det är en liten del av de personer som erhållit ett mail från Stigmawatch som återkopplat.

Slutsats: Resultatet av vår uppsats har visat att det behövs mer kunskap om stigma och stigmatiserande uttryck, då återkopplingen från Stigmawatch har visat sig ha viss effekt.

Responser till Stigmawatch har visat att upphovspersonerna i vissa fall ändrar sin text eller ska ändra sitt språkbruk i framtiden.

Nyckelord: stigma, schizofreni, psykos, massmedia

Abstract

Background: One reason why people with schizophrenia and psychosis do not seek care in time may be due to stigma, 40% of people living with schizophrenia experience a high degree of stigma. The media contributes to the stigma as it is a major source of information for a large group of people. All people in society, including nurses are affected and thus also contribute to the stigmatization of this group of people. The paper is based on material obtained from Stigmawatch, which is a project run by the Interest Association for Schizophrenia.

Aim: The purpose is to describe media reports linked to psychosis and schizophrenia, as reported to Stigmawatch.

1. How many, and which, expressions were reported between the years 2019–2022?
2. From which media sources did the expressions originate?
3. How often did Stigmawatch receive feedback and how did the recipient respond?

Method: The paper has a descriptive quantitative design. A content analysis has been carried out to compile Stigmawatch's collected materials. The material has been categorized based on coding units and presented in tables.

Results: Our results show that schizophrenia is the expression most often used incorrectly in the media. The stigmatizing expressions are spread in various media sources, but the most common is the newspaper's online edition. We also investigated the response Stigmawatch received, which showed that only a small proportion of the people who received an email from Stigmawatch responded.

Conclusion: The result of our paper has shown that more knowledge is needed about stigma and stigmatizing expressions, as the feedback from Stigmawatch has proven to have some effect. The response to Stigmawatch has shown that in some cases the authors change their text or will change their language in the future.

Key words: stigma, schizophrenia, psychosis, massmedia

Förord

Vi vill tacka Stigmawatch som tagit sig tiden att träffa oss och dela med sig av sitt material. Även ett stort tack till vår handledare Christopher Holmberg för inspiration och engagemang i vår uppsats.

Innehållsförteckning

Inledning	2
Bakgrund	3
Psykosjukdom och schizofreni	3
Etiologi	3
Prevalens	3
Hur stigmatisering kan påverka vård och behandling vid psykostillstånd	4
Stigma	4
Massmedia och stigma	5
Stigmawatch	5
Specialistsjuksköterskans ansvar	6
Tidigare forskning	6
Problemformulering	7
Syfte	7
Metod	7
Design	7
Datainsamling och urval	8
Dataanalys	8
Etiska överväganden	9
Resultat	10
Diskussion	14
Metoddiskussion	14
Resultatdiskussion	15
Stigmatiserande språkbruk	15
Spelar det någon roll att ha rapporterat in fall till Stigmawatch?	16
Massmedias roll i vidmakthållandet av stigmatisering	17
Slutsatser, fortsatt forskning och kliniska implikationer	18
Referenser	19

Bilaga 1

Bilaga 2

Inledning

Vi har på olika sätt uppmärksammat problematiken med stigmatisering i vårt arbete som sjuksköterskor i den psykiatriska vården samt när vi haft kontakt med olika personalkategorier i den somatiska vården. Stigmatisering inom vården leder till att patienter inte söker hjälp i tid vare sig i den somatiska eller psykiatriska vården då de är rädda för att mötas av fördomar och stigma. Effekterna av detta kan vara en bidragande orsak till den överdödlighet som personer med schizofreni har. Även inom den psykiatriska vården är ett snabbt omhändertagande av betydelse då detta påverkar chanserna till tillfrisknande.

Studier har visat att över 60% av medias rapporteringar kring psykisk ohälsa är negativ, detta kan påverka oss i samhället och vår syn på personer med schizofreni och psykossjukdom, vilket bidrar till ökad stigmatisering av dessa personer. Stigmawatch har påbörjat ett arbete för att minska stigmatiserande uttryck i media. Vår uppsats bygger på deras insamlade material.

Bakgrund

Psykossjukdom och schizofreni

Det finns en rad olika psykossjukdomar med liknande symtombild varav vissa är övergående så som drogutlösta psykoser medan andra, till exempel schizofreni, är ett kroniskt tillstånd. Till skillnad från schizofreni är inte övergående psykostillstånd funktionsnedsättande i samma utsträckning (Bodén, 2016).

Enligt The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 5th edition (DSM-5, 2014) delas symtomen in i positiva och negativa symtom. De positiva symtomen består av vanföreställningar, hallucinationer och desorganisation. Vanliga negativa symtom är avflackning och bristande motivation. Bodén (2016) skriver att det även är viktigt att uppmärksamma de kognitiva symtomen vid schizofreni, som kan yttra sig som nedsatt problemlösningsförmåga, bristande uppmärksamhet och försämrat minne.

Ordet schizofreni härstammar från de grekiska orden "schizein" och "phren", som betyder "att dela" och "sinne". Detta betyder inte att personen har ett kluvet sinne utan det är en uppfattning om att det blir en splittring mellan de kognitiva och emotionella funktionerna (Stuart, 2009).

Etiologi

Anledningen till att en person drabbas av schizofreni är idag okänd, men forskning har visat att det finns en del riskfaktorer. Bland annat hög ålder hos fadern vid befruktningen, manligt kön, svält under graviditet, cannabisbruk, infektioner hos modern under graviditet, födsel i februari-mars, födsel i urbaniserat område samt ärftlighet, som är den mest betydelsefulla riskfaktorn. Cirka 10% av de som har en nära släkting med schizofreni, så som förälder eller syskon, kommer att utveckla sjukdomen. Det finns en mängd olika teorier om vilka medicinska faktorer som orsakar uppkomsten av psykotiska symtom. Det som sedan länge är känt är att dopaminregleringen har en stor roll i förståelsen av uppkomsten av psykotiska symtom (Bodén, 2016).

Stuart (2009) beskriver stress-sårbarhetsmodellen, som kan förklara uppkomsten av psykotiska symtom. Modellen baseras på relationen mellan den stressnivå som personen upplever och hur hög tolerans personen har för stress.

Prevalens

I Sverige har cirka 30 000–40 000 personer diagnosen Schizofreni, och omkring 1500-2000 personer insjuknar i psykos årligen (Socialstyrelsen, 2018). Schizofreni är en sjukdom som finns i hela världen, den är dock något vanligare i storstäderna. Detta förklarar en varierande incidens vilken är cirka 8–43 fall per 100 000 invånare årligen. Risken att drabbas av schizofreni under en livstid är cirka 0,7%. För övriga psykostillstånd finns det inte lika

tillförlitligt underlag som visar på incidensen, men den ligger runt 10 nya fall per 100 000 invånare per år. Män har större risk att insjukna i schizofreni, och gör oftast detta i 20–25 års ålder. Kvinnor däremot har ett senare insjuknande, vid 25–30 års ålder. Man kan också se en liten ökning hos kvinnor efter 45 års ålder, vilket skulle kunna bero på menopaus då en hormonell omställning sker i kroppen (Bodén, 2016).

Hur stigmatisering kan påverka vård och behandling vid psykostillstånd

Enligt Torgerson och Risö Bergerlind (2018) har personer med varaktig psykisk sjukdom sämre fysisk hälsa och högre dödlighet än den övriga befolkningen. I nationellt vårdförlopp för förstagångsinsjuknande i schizofreni, poängteras stigma vara en bidragande anledning till att behandling inte erbjuds i tid. Det framhålls att personen på grund av stigma inte söker vård i tid, att närstående inte vet vart de kan få hjälp eller att de på grund av osäkerhet samt stigma mot psykosjukdom inte noterar personens symtom. Personens symtom tas inte på allvar eller missbedöms på grund av bristande kunskap eller fördomar hos vård- och omsorgspersonal. En annan anledning till att personerna inte får vård i tid kan vara att de inte kommer på sina bokade besök. För att därmed inte försämra prognosen för personer med schizofreni vid förstagångsinsjuknande är det viktigt att stödinsatser och bemötande i specialistpsykiatri är anpassat efter individens behov (Sveriges kommuner och regioner, 2022). En förstudie som Inspektionen för vård och omsorg (IVO, 2019) gjort om samsjukliga patienter och risken att drabbas av bristande tillgång till vård och hälsa bekräftar att personer med psykisk sjukdom och samtidig somatisk sjukdom inte får rätt behandling och bemötande. Enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd (2018) har alla människor rätt till lika vård och lika bemötande oavsett personlighet och svårighet, såsom samtidig psykisk sjukdom. Behovet av vård ska avgöra vem som får vård.

Stigma

World health organization (WHO, 2020) beskriver stigma som negativa och stereotypa uppfattningar gentemot en grupp av människor som delar samma egenskaper. Det kan innebära att personer med en viss sjukdom blir placerade i samma fack, blir diskriminerade och behandlas annorlunda än övriga befolkningen. Detta är inte bara något som drabbar personen själv utan även närstående.

Valery och Prouteau (2020) undersöker stigma hos hälso- och sjukvårdspersonal i jämförelse med övriga befolkningen. De skriver att stigma har flera negativa konsekvenser, symtomen kan öka, självkänslan minska och livskvaliteten försämrans. Personerna söker och upprätthåller i mindre grad vård för sin psykiska hälsa. Stigma kan också ha negativa sociala konsekvenser då det kan påverka möjligheten till arbete, inkomst och hur allmänheten ser på deras rättigheter till socialt stöd. Hansson, et al. (2017) undersöker i sin studie hur effektiv gruppbaserad metod mot självstigma är genom att använda tillägg i behandling med Narrative Enhancement and cognitive Therapy (NECT) jämfört med enbart ordinarie behandling, 87 personer deltog i studien. Författarna till studien menar att om en person tidigt i sjukdomen utsätts för stigmatisering kan detta leda till ett utvecklande av självstigma. Självstigma innebär att personen tar sig an de negativa uppfattningar som allmänheten har och själv anser

att de stereotypa uppfattningarna är riktiga. Studien visar att tillägg med NECT var effektivt i att minska självstigma och öka självkänsla jämfört med enbart ordinarie behandling.

Massmedia och stigma

Nationalencyklopedin (2022) beskriver massmedia som en källa till information för en stor grupp människor. Till massmedia hör tv, radio, tidningar och tidskrifter. Synen på vad som ingår i begreppet massmedia har ändrats över tid genom att internet har fått så stor genomslagskraft. Internet gör det möjligt att snabbt sprida information, denna utveckling har bidragit till att gränserna mellan vad som är massmedia och annan media har förändrats.

Med tanke på medias stora inflytande finns det en risk att stigmatiseringen mot personer med psykisk ohälsa vidmakthålls. Rodrigues-Silva, et al. (2016) har analyserat fem portugisiska tidningar och sammanställt de artiklar som använde ordet schizofreni samt i vilken kontext ordet användes. Resultatet visade att det verkar finnas en allmän uppfattning hos befolkningen i stort och hos media, att personer med schizofreni är våldsamma och farliga, men i själva verket så är det mer sannolikt att personerna själva är brottsoffer än att de är förövare. Dagstidningar har en stor roll i vidmakthållande av denna falska uppfattning.

Ordet schizofreni används inte endast i rapporteringar om våldsbrott i media utan används i större utsträckning metaforiskt, i så mycket som 40% av rapporteringarna (Rodrigues-Silva, et al., 2016). I Japan har man på grund av stigmatisering valt att ändra terminologin, diagnosen schizofreni har ändrat namn till integrationsstörning. Många psykiatriker undvek innan namnbytet, på grund av stigma, att informera patienter och närstående om diagnosen då det kunde ha en negativ inverkan på vård och behandling. Det var en närståendegrupp som lyfte problematiken, efter namnbytet sågs en markant ökning av hur många patienter som informerades om sin diagnos (Sato, 2006).

Stigmawatch

Stigmawatch är ett projekt som pågått i tre år och startades 2019, det drivs av Intresseföreningen för Schizofreni (ISF) i Göteborg. Projektets syfte är att minska stigmat kring psykisk sjukdom, framför allt schizofreni. Detta görs genom att synliggöra användandet av stigmatiserande uttryck i all form av massmedia. Projektet har för ändamålet skapat en hemsida där allmänheten kan rapportera in felaktiga och stigmatiserande uttryck som de observerat. De som rapporterar in kallas för 'stigmawatchers' och inrapporteringarna hanteras sedan av projektanställda personer med egen erfarenhet av psykisk sjukdom. Om de instämmer med att inrapporteringarna är stigmatiserande, återkopplar de till mediakällan till exempel influencers, webshopar, tv och tidningar via ett standardmail där de informeras om att de använt ett uttryck som är stigmatiserande (Stigmawatch, 2022).

Specialistsjuksköterskans ansvar

Lepp och Leksell (2017) beskriver att det finns en mängd lagar och författningar som styr sjuksköterskans pedagogiska funktion. Bland annat beskriver Patientlag (SFS 2014:821) patientens rättigheter till individuell information om vård och behandling och sitt hälsotillstånd. I sjuksköterskans profession ingår det att informera och undervisa patient och närstående, detta beskrivs i Lepp och Leksell (2017) som refererar till högskoleförordningen och examensordningen (SFS 1993:100). Lepp och Leksell (2017) skriver att vårdpedagogik handlar om kunskap om olika pedagogiska strategier. Vidare beskrivs vårdpedagogik som en blandning av vårdande och lärande. Det finns ett antal olika pedagogiska perspektiv. Där ibland beskrivs kognitivismen som innebär ett samspel mellan specialistsjuksköterska och patient som syftar till att förändra tanke och förhållningssätt. Enligt kognitivismen används dialog som verktyg i mötet med patienten där öppna frågor används för att skapa dialog och möjliggöra reflektion.

I den psykiatriska vården har man främst fokuserat på att hitta behandlingar mot symtom snarare än att se hela människan och dess hälsa och livskvalitet. När man enbart fokuserar på psykiatrisk problematik kan det bidra till stigmatisering genom att patienten upplever sig själv sjukare (Jormfeldt, 2019).

Specialistsjuksköterskor inom psykiatrisk vård ska arbeta för att främja god hälsa och vård på lika villkor för personer med psykisk ohälsa (Svensk sjuksköterskeförening, 2022). Ett snabbt omhändertagande ökar chanserna till snabb återhämtning, minimerar risken för återinsjuknande och bevarar funktionsförmågan, vilket leder till minskade akuta åtgärder och eventuell tvångsvård (Sveriges kommuner och regioner, 2022). Om specialistsjuksköterskor tidigt kan upptäcka symtom, kan det vara en avgörande faktor för att tidigt få en diagnos. Det är viktigt att patienten är delaktig i sin vård och att vårdpersonal arbetar för att minska stigmatiseringen. En viktig aspekt i detta är att specialistsjuksköterskan är lyhörd och visar respekt för patientens perspektiv (Socialstyrelsen, 2018).

Tidigare forskning

Valery och Prouteau (2020) har analyserat 38 artiklar där forskarna undersöker stigma hos hälso- och sjukvårdspersonal i jämförelse med övriga befolkningen. Det visade sig att personer med schizofreni är särskilt utsatta för stigma. Vidare beskriver artikeln att mer än 40% av de som lever med schizofreni upplever en hög grad av stigma, vissa uttrycker även att stigma upplevs som en andra sjukdom. Författarna till artikeln skriver även att personer med schizofreni har identifierat personal inom hälso- och sjukvård, inklusive personal inom den psykiatriska vården, som en stor källa till stigmatisering. Allmänhetens uppfattningar om personer med schizofreni handlar främst om att de upplevs som farliga och våldsamma. Personalen inom den psykiatriska vården delar allmänhetens uppfattningar, dock inte i lika hög grad. Deras uppfattningar är mer negativa kring prognosen av sjukdomen.

Ross et al. (2019) har analyserat 12 artiklar för att undersöka hur sociala medier och nyhetsmedier påverkar stigmatiseringen av psykisk sjukdom. De visar att över 60% av medias rapporteringar om psykisk sjukdom är negativa och fokuserar på farlighet och våld i

jämförelse med de positiva rapporteringarna om återhämtning och behandling som är mindre vanliga, cirka 18–27%.

Problemformulering

Stigma och självstigma är något som påverkar vården av personer med schizofreni och andra psykosjukdomar. Det bidrar till att personen inte söker vård och behandling på grund av rädsla för att utsättas för negativa beteenden och kränkande särbehandling på grund av stigma. Detta riskerar både personens psykiatriska och somatiska hälsa. Ett snabbt omhändertagande vid förstagångsinsjuknande påverkar chanserna till återhämtning positivt.

Media har en stor inverkan på hur personer med psykosjukdom framställs och därmed uppfattas av allmänheten. Även hälso- och sjukvårdspersonal påverkas av medias rapportering. Eftersom stigmatiserande uttryck kan påverka allmänhetens, inklusive hälso- och sjukvårdspersonals attityder och beteenden, är det viktigt att bättre förstå dessa uttryck samt undersöka om det går att påverka stigmatiserande rapporteringar i media genom kontakt med de som rapporterar dem.

Syfte

Syftet är att beskriva medierapporteringar kopplade till psykosjukdom och schizofreni, som inrapporterats till Stigmawatch.

1. Hur många, och vilka, uttryck rapporterades in mellan åren 2019–2022?
2. Från vilka mediakällor härstammade uttrycken?
3. Hur ofta fick Stigmawatch återkoppling och hur svarade mottagaren?

Metod

Design

Uppsatsen har en beskrivande, kvantitativ design då intentionen är att sammanställa och beskriva inrapporteringarna och återkopplingen genom frekvenser och proportioner. En deskriptiv ansats används för att studera frekvensen av en eller flera företeelser snarare än att beskriva sambandet mellan olika variabler. Syftet är att beskriva och dokumentera situationer som förekommer naturligt, vilket är avgörande för att kunna göra effektiva förändringar (Polit & Beck, 2021).

Datainsamling och urval

Tillsammans med handledaren bokade vi ett möte med ansvarig administratör på Stigmawatch och fick där tillgång till det material som samlats in. Materialet bestod av pärmar där Stigmawatch sparar de originalrapporter och även den eventuella respons de mottagit efter återkoppling. Därtill erhöll vi ett exceldokument där innehållet i pärmarna sammanställts översiktligt. Projektledaren för Stigmawatch hade tillfrågats och godkänt att materialet fick användas som underlag för uppsatsen.

Materialet som uppsatsen bygger på har inrapporterats av så kallade ‘stigmawatchers’ mellan åren 2019–2022. De inrapporterade uttrycken har observerats i diverse olika massmedier. Vem som helst i samhället som uppmärksammar ett stigmatiserande uttryck i media kan rapportera in detta till Stigmawatch (via deras hemsida) som systematiskt hanterar materialet. I den här uppsatsen har vi valt att inkludera de inrapporteringar från Stigmawatch material som berör schizofreni och psykosjukdom och exkludera de inrapporteringar som berör annan typ av psykisk sjukdom eller psykisk ohälsa generellt (ex. sinnessjuk, bipolär, psykisk sjukdom), vilket resulterade i totalt 238 inrapporteringar som inte analyserades i uppsatsen. Se bilaga 1 för att ta del av alla olika typer av inrapporterade uttryck.

Dataanalys

En innehållsanalys genomfördes genom att gruppera olika stigmatiserande uttryck, olika avsändare/källor samt återkopplingarna och beskriva dess förekomst i materialet. Enligt Krippendorffs (2019) beskrivning av innehållsanalys är kodningsenheter särskilda enheter som väljs ut för separat beskrivning eller kategorisering. När kodningsenheterna har kategoriserats är det dessa som senare används som grund i de slutsatser som dras efter att de analyserats och jämförts. Kodningsenheter kan också analyseras på flera nivåer, det kan upprättas kategorier utifrån vilken typ av media som analyserats, utifrån vilken datum eller dag eller exempelvis vilken källa eller utifrån specifika delar i en artikel.

Rapporteringarna från Stigmawatch material sorterades ut efter valda urvalskriterier och fördes in i ett nytt exceldokument. Vi har utgått från Stigmawatch initiala dokumentation när vi sorterat ut rubriker efter det som är relevant för oss. Se Bilaga 2 för alla rubriker som Stigmawatch använt. Av dessa rubriker valde vi att kategorisera och analysera “massmedium”, “ord använt felaktigt” samt “respons”, dessa blev därav våra kodningsenheter. Därefter sammanställdes de totala inrapporterade uttrycken, mediakällor samt respons.

Kategoriseringen byggde på befintlig indelning av begrepp men justerades också av oss utifrån kontinuerlig analys. Vi använde oss delvis av befintliga kategorier under rubriken massmedium. För att få en bättre överblick med mer struktur justerades följande kategorier, all media i pappersformat, till exempel tidskrift, dagstidning och tidning kategoriserades som tidning och alla nätbaserade tidningar, till exempel tidskrifts nätupplaga, tidnings nätupplaga, webbtidning kategoriserades som tidnings nätupplaga.

Då kategoriseringen inte var helt konsekvent i originalmaterialet valde vi att sammanföra alla sociala medier till den befintliga kategorin "socialt medium" samt valde att all näthandel kategoriserades som "webbsida".

Termerna vanföreställningar och paranoia har kategoriserats som "psykos använt felaktigt" i den här uppsatsen, då det är symptom som ingår i diagnoskriterierna för flera olika typer av psykossjukdomar. De kategorier som vi valt att använda till vår analys är "masspsykos", "schizofrent", "schizofren", "schizofrena", "schizofreni använt felaktigt" samt "psykos använt felaktigt". Exempel på termer i kategorin "schizofreni använt felaktigt" är att ordet "schizo" användes samt schizofreni har använts synonymt med kluven eller splittrad eller att ordet används till skämtartiklar i näthandel. Termer som inkluderats i "psykos använt felaktigt" är exempelvis "psykosblatte", "gastronomipsykos" eller att psykos kopplas till våldshandlingar.

För att kunna göra en sammanställning av den respons Stigmawatch mottagit kategoriseras återkopplingen enligt följande: "inget svar", "försvarar användningen av termen", "halvhjärtat svar", "ber om ursäkt", "tar till sig informationen", "tar till sig informationen och korrigerar" samt "övrigt". I kategorin "övrigt" ingår respons som inte går att kategorisera i de andra kategorierna. I kategorin "halvhjärtat svar" inkluderas exempelvis de svar som Stigmawatch själva har benämnt som halvhjärtade eller återkoppling där man tackar för informationen men inte utvecklar svaret vidare. I kategorin "tar till sig informationen" inkluderas exempelvis respons där man tackar för information och ska tänka på det i framtiden.

När kategoriseringen genomförts räknades termerna samman. För att säkerställa att vi räknat rätt räknade vi både enskilt och tillsammans, därefter sammanställdes detta i tabeller.

Etiska överväganden

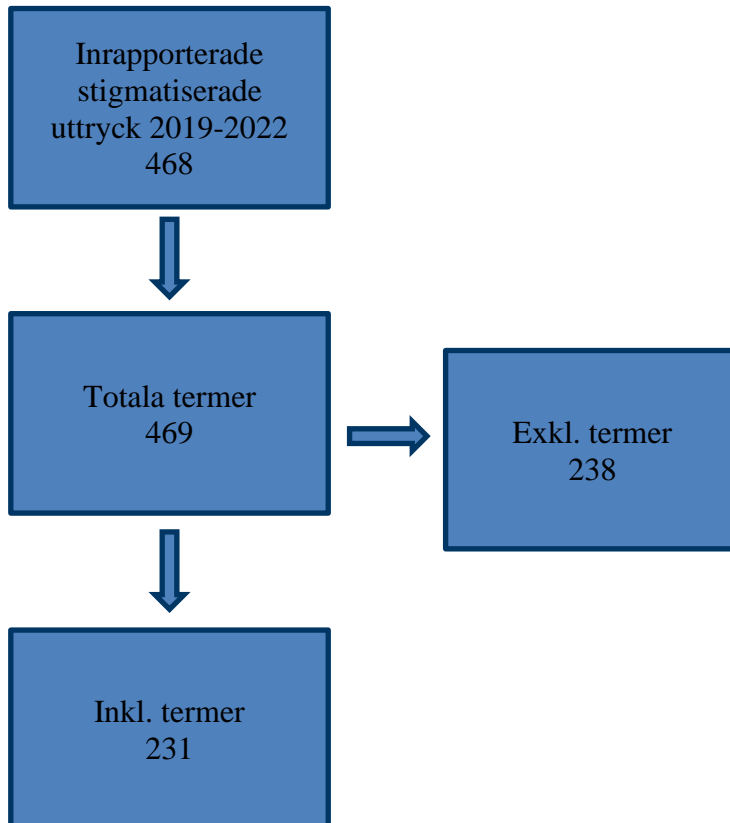
Eftersom metoden inte inkluderade forskning med eller på människa, behövdes ingen formell etikgranskning genomföras. Materialet utgjordes främst av medierapporteringar och kan klassas som dokumentanalys som redan finns tillgängligt för allmänheten i form av reportage, intervjuer och liknande publicerade i pappers- eller onlinemedier (Karppinen & Moe, 2012). En etisk risk skulle dock kunna vara att citera enskilda "kända" personer som uttryckt sig stigmatiserande i media, detta då de skulle kunna identifieras. Responsen som Stigmawatch erhållit är sedan tidigare inte publicerad, därmed kan även detta utgöra en risk att "kända" personer identifieras.

Enligt Helsingforsdeklarationen (World Medical Association, 2022) ska riskerna i en studie minimeras, därför har vi valt att inte citera responsen utan endast beskriva den. Nyttan med studien är att synliggöra omfattning och den problematik som stigmatisering för med sig, ofta i okunskap hos gemene man. Vi anser därför att nyttan överväger eventuella risker.

Resultat

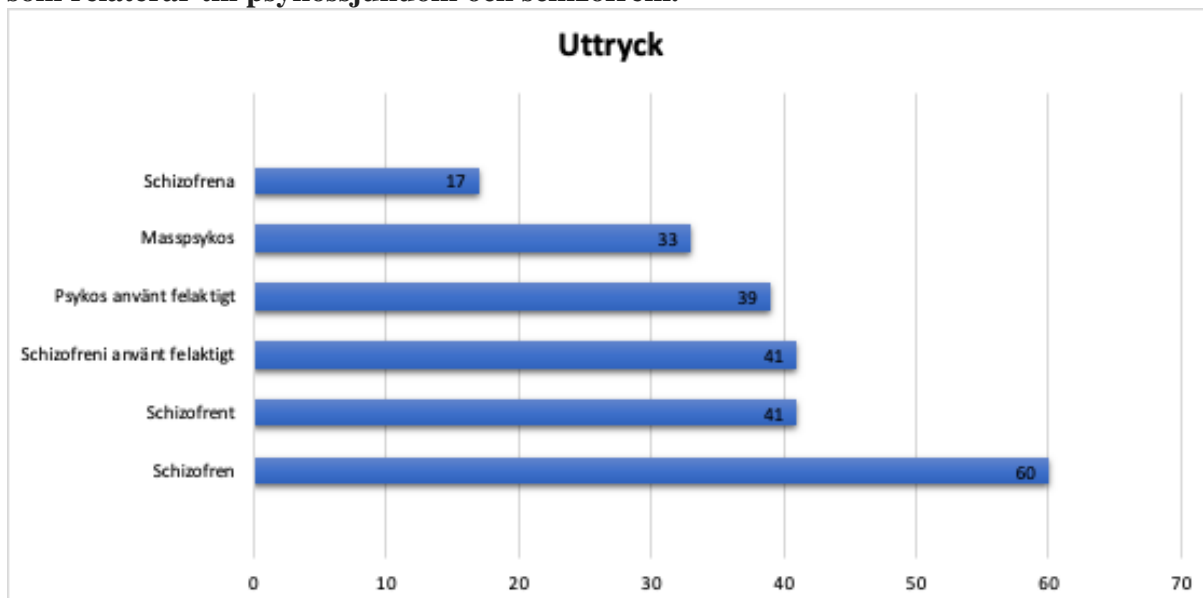
Stigmawatch har hanterat totalt 468 inrapporteringar, av dessa har vi utifrån våra urvalskriterier valt att analysera 230 stycken. Då en av inrapporteringarna innehöll två termer från samma mediakälla resulterade detta i 231 termer, men endast 230 responser och mediakällor.

Figur 1.

Som synes i Tabell 1 utgörs merparten (68,8%) av de analyserade termerna inrapporterade uttryck som rör schizofreni.

Tabell 1. Inrapporterade stigmatiserande uttryck mellan år 2019–2022 i Stigmawatch som relaterar till psykossjukdom och schizofreni.

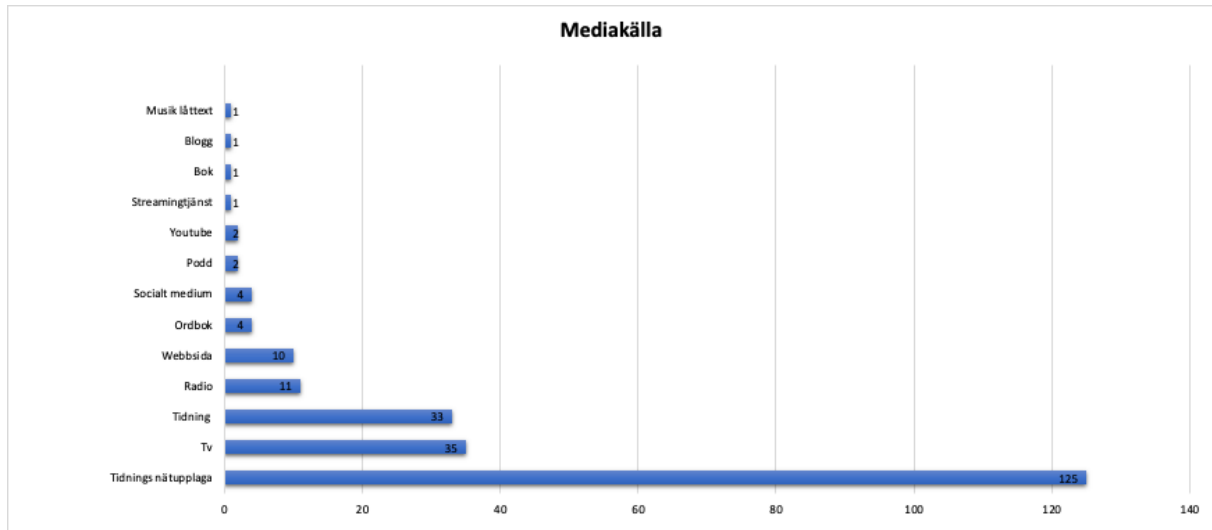
Den vanligaste felaktiga användningen av ordet schizofreni är att det används synonymt med kluvenhet eller personlighetsklyvning, i diverse olika sammanhang. Exempelvis används det för att beskriva en splittrad ekonomi eller ett splittrat programledarskap genom att använda uttryck som “schizofren ekonomi” eller “ett schizofrent programledarskap”. Andra exempel där termen använts felaktigt är i ett flertal ordböcker och även i webbshopar där tröjor sålts med beskrivningen att de “passar för folk som lider av schizofreni”.

Termerna “psykos” och “masspsykos” (sammanlagt utgör dessa 31,2% av de inrapporterade uttrycken) användes många gånger lättvindigt och i sammanhang där det inte hör hemma. I ett av de inrapporterade fallen är det även en psykiatriker som uttalat sig om “masspsykos” på ett sätt som Stigmawatch bedömt som stigmatiserande. Ett exempel där “psykotisk” används oansvarigt är i nyhetsrubriker som rör våldshandlingar, där personer med psykossjukdom framställs som farliga. Orden används också som en beskrivning av en person eller en grupp människor som betar sig på ett sätt som uppfattas märkligt eller avvikande.

Som Tabell 2 visar är de stigmatiserande uttrycken spridda över flertalet olika typer av mediakällor. Det som utmärker sig är tidnings nätupplaga som utgör 54,3% av de totala inrapporterade uttrycken.

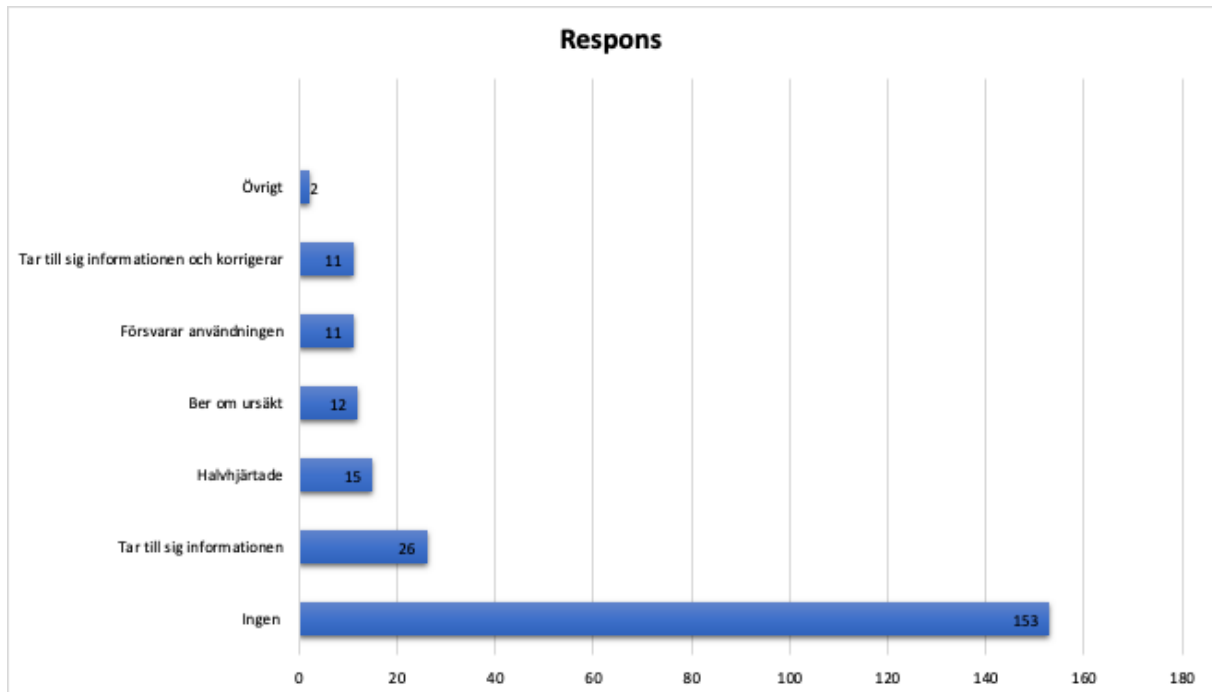
Tabell 2. Mellan åren 2019–2022 rapporterades stigmatiserande uttryck som uppmärksammats i ett flertal olika mediakällor.

Uttrycken härstammar från en mängd olika typer av text-eller programslag i olika mediakällor, såsom till exempel krönikor, talkshows, psykologspalt, sportreportage, nyhetsartiklar/program (i vissa fall med inriktning medicin). Mediakällor som uttrycker sig i skrift (musik låttext, blogg, bok, ordbok, webbida, tidning och tidnings nätupplaga) går i de flesta fall att läsa en lång tid efter publicering, vilket skulle kunna bidra till en ökad spridning av stigmatiserande uttryck, dessa mediakällor utgör 76,1%. Övriga mediakällor utgör 23,9%.

Stigmawatch skickade mellan åren 2019–2022 ut 230 standardmail, av vilka endast 77 besvarades (33%). Tabell 3 visar vilken typ av respons som Stigmawatch erhållit, men även hur många som inte gett någon respons (N=153).

Tabell 3. Typ av respons som Stigmawatch erhållit mellan åren 2019–2022.

Responsen har sett olika ut, i kategorin “tar till sig informationen och korrigerar” (14,3%) har några exempelvis valt att ta bort en produkt ur sitt sortiment medan någon annan har ändrat beskrivningen av en produkt. Både ordböcker och journalister har valt att ändra ordvalet i sina texter. Under kategorin “försvarar användningen” (14,3%) har någon svarat att de inte tänker ändra sitt utbud. Vissa försvarar användningen av ordvalen och hänvisar i flera fall till att det är ett vedertaget uttryck, att det står i en ordbok eller att de har citerat någon annan och att de därför inte kan påverka ordvalet. Ett exempel på att upphovspersonen försvarar ordvalet är att denne hävdar att felaktig användning av psykiatriska diagnoser snarare skulle minska stigmatiseringen än tvärtom. I ett par fall har personen som responderat uttryckt ilska över påpekandet. Den största delen av de som responderat “tar till sig informationen” (33,8%) och svarar att de ska tänka på att uttrycka sig annorlunda i framtiden, att de uppskattar upplysningen eller att de använt uttrycket i ren okunskap. Under kategorin “ber om ursäkt” (15,6%) har Stigmawatch själva enbart dokumenterat flertalet responser som ursäkt eller ber om ursäkt. Ett fåtal exempel är mer beskrivande som att man är ångerfull eller ber om ursäkt för ordvalet. “Halvhjärtade” (19,4%) svar kan exempelvis vara att en redaktör svarar att denne ska ta det med upphovspersonen. “Övrigt” (2,6%) innefattar till exempel ett kryptiskt svar med flera innebörder, som inte går att kategorisera.

Diskussion

Metoddiskussion

Uppsatsen syftar till att beskriva och sammanställa Stigmawatch insamlade material, utifrån våra tre forskningsfrågor, därav har uppsatsen en kvantitativ design och en deskriptiv ansats. Vi har tillsammans räknat samman de data vi analyserat, diskuterat analysen kontinuerligt och varit överens om den kategorisering vi genomfört.

Vi har fokuserat på termer och begrepp i materialet som relaterar specifikt till psykosjukdom och schizofreni utifrån att vi arbetar inom Psykiatri/Psykos på Sahlgrenska universitetssjukhuset och möter personer med schizofreni och psykos dagligen. Som vi tidigare nämnt är detta en grupp av människor som upplever en högre grad av stigma än andra, därav är detta viktigt att uppmärksamma.

Billhult (2017) beskriver mätinstrumentets reliabilitet och validitet. Om ett mätinstrument har hög validitet innebär det att instrumentet mäter det som det är avsett att mäta. Och går det att få samma mått vid varje mätning har instrumentet hög reliabilitet. I den här uppsatsen har vi inte använt oss av något mätinstrument men vi anser att det går att bedöma validitet och reliabilitet utifrån den analys vi gjort. Analysen i sin helhet kan anses ha låg reliabilitet, termerna med stigmatiserande uttryck skulle dock kunna sammanställas av någon annan och utmytna i samma resultat. Analysen av mediakällorna och responsen skulle kunna ge ett annat resultat om någon annan genomför samma analys, då vi delvis kategoriserat utefter egna tolkningar. Syftet var att beskriva medierapporteringar kopplade till psykosjukdom, som inrapporterats till Stigmawatch. Vi har besvarat forskningsfrågorna genom att analysera Stigmawatch material och sammanställt de delar i materialet som besvarar frågeställningarna. Vi bedömer att vi besvarat vårt övergripande syfte och därmed kan analysen anses ha hög validitet och därmed hög trovärdighet.

Priebe och Landström (2017) beskriver att om ett resultat är generaliserbart så är det giltigt även utanför det som studeras. Det är svårt att veta hur generaliserbart resultatet i uppsatsen är då Stigmawatch inte gjort en systematisk genomgång av all media i Sverige. Om en systematisk genomgång hade utförts hade det eventuellt kunnat ge ett annat utfall i resultatet. Eftersom det är `Stigmawatchers` som rapporterar in uttryck i samband med att de upptäcker dem, hade fördelningen av uttryck i respektive mediakälla eventuellt kunnat se annorlunda ut vid en systematisk genomgång. Vårt att ha i åtanke är att det skulle kunna förekomma dubletter av inrapporterade termer i vissa fall, då den tryckta tidningsupplagan och nätupplagan många gånger har samma artiklar. Dock ger det oss en bild av hur media använder sig av stigmatiserande uttryck. Enligt tidigare forskning skriver Ross et al. (2019) att 60% av medias rapportering av psykisk sjukdom är negativ och vidare beskriver Rodrigues-Silva et al. (2016) att ordet schizofreni används metaforiskt i 40% av medias rapporteringar. Detta ger en indikation på att vårt resultat skulle kunna vara generaliserbart.

Fördelar med en retrospektiv studie är att det går snabbt att genomföra då materialet redan är insamlat. Nackdelar kan dock vara att vi själva inte varit delaktiga i processen genom att exempelvis skicka ut standardmailen till media och inte heller tagit emot responsen. Vi har heller inte kunnat påverka vilka medier som har granskats. På grund av detta finns det en risk

att materialet tolkas fel av oss och att vi därmed drar fel slutsatser. Detta är något som beskrivs av Billhult (2017).

Graneheim och Lundman (2004) beskriver att en text alltid kan tolkas på flera sätt och att tolkningen påverkas av forskarens förförståelse. Att göra en innehållsanalys innebär alltid en balansgång mellan att forskaren bör analysera texten utifrån sitt perspektiv men utan att ge texten mening som inte finns. I analysen av responsen har vi i enstaka fall behövt göra vår egen tolkning, här kan vår förförståelse ha påverkat hur vi exempelvis bedömt om ett svar är "halvhjärtat" eller ej.

Resultatdiskussion

Syftet med detta arbete var att beskriva, sammanställa och analysera Stigmawatch material. Med tanke på de negativa konsekvenser som stigmatisering kan medföra, är det ett viktigt ämne att lyfta. Resultatet av vår uppsats går att diskutera utifrån flera olika aspekter och perspektiv men vi har valt att redovisa de huvudfynd vi funnit mest relevant utifrån syftet.

Stigmatiserande språkbruk

Valeri och Prouteau (2020) har beskrivit att sjuksköterskor är en del i stigmatiseringen av patienter med schizofreni och psykosjukdom. I resultatet har det framkommit att även psykiatriker uttrycker sig felaktigt, personen framhåller i sin respons att denne använder sig av ett vedertaget uttryck. Problemet med att personal inom hälso- och sjukvården bidrar till stigmatiseringen lyfts även fram av Chiu et. al. (2022), i artikeln har man undersökt om stigmatiseringen hos sjuksköterskestudenter i Taiwan har minskat efter att man ändrat benämningen schizofreni till "disorder with dysfunction of thought and perception". Författarna till artikeln beskriver att de flesta sjuksköterskestudenterna kommer att möta personer med schizofreni i sitt framtida arbete och att deras eventuella fördomar kan påverka kvaliteten på vården av dessa patienter. Vi är medvetna om att fördomar många gånger kan vara svåra att förändra trots information och utbildning. Vi tror det är viktigt att kontinuerligt lyfta hur stigmatisering påverkar personer med schizofreni och psykosjukdom för att minska fördomar eller åtminstone effekterna av det.

Schizofreni utgör den största andelen av de inrapporterade uttrycken till Stigmawatch. I de flesta fall används ordet synonymt till kluvenhet, vilket ter sig vara djupt rotat hos människor då det även används som ursäkt i den respons som Stigmawatch erhållit, att man då hävdar att det är ett vedertaget uttryck. Detta styrks även av tidigare forskning då Rodrigues-Silva (2016) beskriver att en större andel medierapporteringar kring schizofreni är metaforiska. Duckworth et. al. (2003) genomförde en analys av 1740 artiklar från fem amerikanska tidningar mellan åren 1996–1997 där de jämförde i vilken kontext orden "cancer" och "schizofreni" användes samt i vilken utsträckning de användes metaforiskt. Det visade sig att "schizofreni" användes metaforiskt i 28% av artiklarna, jämfört med "cancer" som endast utgjorde 1%. I studiens resultat ges exemplen på hur ordet "schizofreni" används, dessa liknar det resultat vi fått i denna uppsats. Detta är anmärkningsvärt, med tanke på att studien baseras på material som är över 20 år gammalt. Några av de som responderat till Stigmawatch

hänvisar även till beskrivningen av ordet schizofreni i vissa ordböcker, där splittring och kluvenhet nämns i beskrivningen. Ordböckernas beskrivning kan styrka att ordet används i sitt rätta kontext, då det är den källa som många gånger används för att söka förståelse av ord. Stigmawatch har dock hört av sig till fyra utgivare av ordböcker med sitt standardmail och påpekat att beskrivningen kan uppfattas som stigmatiserande, tre av dessa svarar att de ska se över, alternativt ändra beskrivningen på sikt. En ändring av beskrivningen av ordet schizofreni i ordböckerna bekräftar att ordet många gånger används felaktigt. I och med att så många anser att schizofreni är ett vedertaget uttryck kan det vara en möjlighet att minska stigmatiseringen kring sjukdomen genom att ändra namn på diagnosen, detta har redan genomförts i till exempel Japan, Sydkorea och Taiwan. Chiu et.al. (2022) visar i sitt resultat att stigmatiseringen av personer med schizofreni minskade efter namnbytet.

Till skillnad från ordet schizofreni används orden psykos och masspsykos inte synonymt i samma utsträckning, utan vi har sett att orden används för att beskriva att något upplevs som märkligt eller annorlunda. Det används också i sammanhang där våldsbrott beskrivs i media. För att få en överblick av hur personer med psykossjukdom beskrivs i media genomförde vi en sökning i mediearkivet. Vi sökte då på ordet psykos i endast rubriker i Aftonbladet det senaste året, sökningen gav tre träffar varav alla tre beskriver att något typ av våldsbrott utförts av en person med psykossjukdom. Ross et. al. (2019) beskriver att allmänheten har media som primär informationskälla om psykisk sjukdom med TV, tidningar/magasin som vanligaste mediakällan. Samma artikel uttrycker oro för att media ska bibehålla stigmatiseringen mot personer med allvarlig psykisk ohälsa. Farlighet och våld mot andra är det vanligaste sättet att framställa de personerna, i så mycket som 60% av medias rapporter. Shan et. al. (2018) har studerat hur medias rapporteringar om ett mord som utförts av en person med psykossjukdom påverkar allmänhetens stigmatisering och kunskap om personer med psykossjukdom i Hong Kong. Studien genomfördes genom telefonintervjuer före och efter rapporteringen av mordet. Resultatet visade att det fanns en skillnad i hur allmänheten uppfattar personer med schizofreni före och efter medias rapportering, efter rapporteringen ökade uppfattningen om att personer med schizofreni är farliga.

Med tanke på att människors uppfattningar påverkas av medias rapportering är det viktigt att journalister informeras om att sättet att uttrycka sig kan medföra negativa konsekvenser för personer med schizofreni och psykossjukdom. Genom att Stigmawatch skickar ut information via mail till de upphovspersoner som uttryckt sig på ett sätt som kan uppfattas stigmatiserande, bidrar de till att journalister blir uppmärksammade på problematiken med att uttrycka sig på ett sätt som kan vidmakthålla stigmatisering av personer med psykossjukdom och schizofreni.

Spelar det någon roll att ha rapporterat in fall till Stigmawatch?

Resultatet visar även att det spelar viss roll att rapportera in fall till Stigmawatch, eftersom en del valt att ändra i sin text och andra svarat att de ska tänka sig för i framtiden medan vissa inte kommer ta in eller ta åt sig. Närmare två tredjedelar har inte gett någon respons på Stigmawatch standardmail, vilket är en anmärkningsvärt hög andel. Vi vet dock inte om det beror på att mailet inte kommit fram. Om mailet nått upphovspersonen? Eller om det hamnat i ett spamfilter eller i en funktionsbrevlåda på en redaktion? Dock kan det vara så att många har

valt att inte svara, de som gett ett "halvhjärtat" svar eller "försvarat användningen", har åtminstone valt att bemöta påpekandet. Detta kan anses mer respektfullt än att ignorera de påpekanden som Stigmawatch gör.

I resultatet framgår att många upphovspersoner försvarar användandet av de stigmatiserande uttrycken med att det är ett citat, vi är medvetna om att journalister i många fall behöver citera personer ordagrant, exempelvis i intervjuer. Det finns dock tillfällen då det går att undvika, exempelvis när journalister återberättar en händelse eller ett uttalande i media.

Medieombudsmannen (2022) beskriver de publicitetsregler som journalister ska förhålla sig till, dessa berör dock inte psykisk sjukdom, med undantag för hur det ska rapporteras kring suicid. Vi anser att journalister bör ta ett etiskt ansvar även för hur de väljer att rapportera kring psykisk sjukdom. Ofta används exempelvis uttrycken felaktigt i en rubrik för att locka läsare, i stället för att endast ha med det i artikeln. Då kan det finnas en risk att de felaktiga uttrycken når ut till fler läsare eftersom många människor väljer att endast läsa rubriker eller löpsedlar men inte hela artiklar.

Vidare visar resultatet att den respons som handlar om att "ta till sig informationen" skulle kunna ses som endast ett trevligt svar på ett mail, då det inte görs någon konkret ändring kan vi inte veta om personen verkligen tagit till sig informationen. Förhoppningsvis kan återkopplingen från Stigmawatch leda till att personen faktiskt tar till sig informationen och tänker på att uttrycka sig annorlunda i framtiden.

"Ber om ursäkt" är en annan typ av respons som Stigmawatch erhållit. Då materialet från Stigmawatch inte innehåller mer än ett par konkreta exempel på ursäkter vet vi inte vad personerna ber om ursäkt för. Det kan vara att de ber om ursäkt för ordvalet som sådant, eller för att ordvalet upplevts stigmatiserande. Detta behöver inte betyda att de tänker på hur de uttrycker sig i framtida rapporteringar.

Massmedias roll i vidmakthållandet av stigmatisering

Över hälften av inrapporteringarna till Stigmawatch härstammade från tidningars nätupplagor. I dagens samhälle där internet fyller en stor funktion är tidningarnas nätupplagor den mest lättåtkomliga informationskällan. Användningen av internetbaserade tidningar förenklar också spridningen av artiklar på sociala medier och når därmed ut till personer som annars eventuellt inte hade läst artikeln. Detta kan bidra till att felaktig rapportering och användning av stigmatiserande uttryck sprids i större omfattning.

Ross et. al. (2018) beskriver att media spelar en stor roll i hur personer med schizofreni och psykossjukdom framställs. Vidare skriver författarna till artikeln att det finns ett behov av att upprätta riktlinjer kring hur man rapporterar om schizofreni och psykossjukdom. Vilket World Health Organisation i samarbete med International association of Suicide prevention redan gjort för att förbättra rapporteringen av suicid (WHO, 2021). Hade det skapats riktlinjer för hur media bör rapportera kring schizofreni och psykossjukdom så tror vi att det kan bidra till att minska stigmatiserande uttryck i media och därmed också stigmatiseringen i samhället.

Resultatet visar att massmedia, framförallt den internetbaserade, är en stor källa till information och spelar en viss roll i vidmakthållandet av stigmatiseringen av personer med

schizofreni och psykosjukdom. Lepp och Leksell (2017) beskriver kognitivismen utifrån ett vårdpedagogiskt perspektiv, vilket syftar till att förändra tanke och förhållningssätt. Specialistsjuksköterskan kan utgå från detta perspektiv för att minska patientens upplevelse av stigma och självstigma. Genom psykopedagogisk utbildning kan specialistsjuksköterskan förse patienten med evidensbaserad information. Detta kan leda till minskad upplevelse av stigma och självstigma då patienten får en mer rättvis bild av sig själv och sin sjukdom.

Slutsatser, fortsatt forskning och kliniska implikationer

Det är viktigt att arbeta för att minska stigmatiseringen av personer med schizofreni och psykosjukdom både för individen och samhället. Det kan förhoppningsvis leda till att personerna söker vård i tid vilket ger bättre förutsättningar till återhämtning samt minskar risken för återinsjuknanden, vilket är positivt för personens välbefinnande och livskvalitet. Ur ett samhällsperspektiv skulle vårdkostnaderna kunna minska genom att vårdtiden i heldygnsvården förkortas.

Resultat av vår uppsats visar att media har stor inverkan på spridningen av stigmatiserande uttryck till allmänheten. Responsen som Stigmawatch erhållit visar att det till viss del går att påverka genom information och uppmärksammande av problematiken. Administratören på Stigmawatch berättade under vårt möte att de ansökt om ekonomiska medel för att kunna fortsätta sitt arbete med önskemål om att utbilda journalister i att skriva mindre stigmatiserande.

Förslag till fortsatt forskning kan vara att genomföra en systematisk genomgång av exempelvis Mediarkivet för att få en bredare syn på hur det ser ut nationellt. Det går då att göra en djupare analys av materialet, exempelvis jämföra förekomsten av olika stigmatiserande uttryck i olika delar av Sverige eller i olika typer av programslag. En stor fördel med att göra en systematisk genomgång av Mediarkivet är även att analysen ger en mer representativ bild av problematiken då den blir mindre subjektiv när den inte baseras på privatpersoners ("Stigmawatchers") inrapporteringar.

Arbetet med uppsatsen har uppmärksammat oss på hur vi själva uttrycker oss, samt hur personer med schizofreni och psykosjukdom framställs både i media, av allmänheten och av våra kollegor. Detta visar hur viktigt det är att problemet lyfts kontinuerligt, förslagsvis kan detta göras i grundutbildningen för sjuksköterskor, men framför allt under specialistutbildningen i psykiatrisk vård för sjuksköterskor. Då även sjuksköterskor deltar i stigmatiseringen av personer med schizofreni och psykosjukdom ser vi ett behov av ökad kunskap om stigmatisering.

Referenser

American Psychiatric Association (2014). *Mini-D 5: diagnostiska kriterier enligt DSM-5*. Stockholm: Pilgrim Press.

Billhult A. (2017) Kvantitativ metod och stickprov. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - Från idé till examination inom omvårdnad*. (s.99–110). Lund; Studentlitteratur AB.

Billhult A. (2017) Mätinstrument och diagnostiska test. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - Från idé till examination inom omvårdnad*. (s.133–141). Lund; Studentlitteratur AB.

Bodén, R. (2016). Schizofreni, andra psykoser och katatoni. I J. Herlofson, L. Ekselius, A. Lundin, B. Mårtensson & M. Åsberg (Red.), *Psykiatri* (s. 269–297). Lund: Studentlitteratur AB.

Chan, S. K. W., Li, O. W. T., Hui, C. L. M., Chang, W. C., Lee, E. H. M. & Chen, E. Y. H. (2019). The effect of media reporting of a homicide committed by a patient with schizophrenia on the public stigma and knowledge of psychosis among the general population of Hong Kong. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. 54, 43–50. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00127-018-1610-2>

Chiu, Y-H., Kao, M-Y., Goh, K. K., Lu, C-Y. & Lu, M-L. (2022). Renaming schizophrenia and stigma reduction: a cross-sectional study of nursing students in Taiwan. *International journal of environmental research and public health*. 19(6), Artikel 3563. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19063563>

Duckworth, K., Halpern, J. H., Schutt, R. K. & Gillespie, C. (2003). Use of Schizophrenia as a metaphor in U.S. newspapers. *Psychiatric Services*, 54(10), 1402–1404. DOI: [10.1176/appi.ps.54.10.1402](https://doi.org/10.1176/appi.ps.54.10.1402)

Graneheim, U., H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*. 108, 105–112. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2020.103632>

Hansson L., Lexén A. & Holmén J. (2017). The effectiveness of narrative enhancement and cognitive therapy: a randomized controlled study of a self-stigma intervention. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*. 52, 1415–1423. DOI: [10.1007/s00127-017-1385-x](https://doi.org/10.1007/s00127-017-1385-x).

Inspektionen för vård och omsorg. (2019). *Samsjukliga patienter riskerar att drabbas av bristande tillgång till vård och omsorg, förstudie inför nationell tillsyn, avdelning Syd*. <https://www.ivo.se/globalassets/dokument/tillsyn/prioriterade-riskomraden-2018-2020/forstudierapport-samsjuklighet.pdf>

Jormfeldt H. (2019) Hälsa och hälsofrämjande psykiatrisk omvårdnad. I L. Wiklund Gustin (Red.), *Vårdande vid psykisk ohälsa - på avancerad nivå*. (s.155-175). Lund; Studentlitteratur AB.

Krippendorff, K. (2019). *Content analysis: an introduction to its methodology*. (Fourth edition). Thousand Oaks, California: SAGE.

Karppinen, K. & Moe, H. (2012). What we talk about when we talk about document analysis. I N., Just & M., Puppis (red.), *Trends in communication policy research [Elektronisk resurs] new theories, methods and subjects*. Bristol: Intellect. Hämtad 221017: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/gu/detail.action?docID=988709>

Lepp, M. & Leksell, J. (2017) Sjuksköterskans pedagogiska funktion och ansvar. I M. Lepp & J. Leksell (Red.), *Vårdpedagogik – Vårdens kärnkompetenser från ett pedagogiskt perspektiv*. (s.20–36). Stockholm; Liber AB.

Medieombudsmannen (2022). *Publicitetsreglerna – grunden i det medieetiska systemet*. Hämtad 221212: <https://medieombudsmannen.se/det-har-ar-medieombudsmannen/publicitetsreglerna-grunden-i-det-medieetiska-systemet/>

Moller, M. D. (2009). Neurobiological responses and schizophrenia and psychotic disorders. I G. W. Stuart (Red), *Principles and Practice of Pshychiatric Nursing* (s. 344–381). (10 th ed.) St Louis, Missouri: Elsevier Mosby.

Nationalencyklopedin. (2022, 7 november). *Massmedier*. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/massmedier>

SFS 2014:821. *Patientlag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientlag-2014821_sfs-2014-821

Polit, D.F. & Beck, C.T. (2021). *Nursing Research: generating and assessing evidence for nursing practice*. (Eleventh edition). Philadelphia: Wolters Kluwer.

Priebe, G. & Landström, C. (2017) Den vetenskapliga kunskapens möjligheter och begränsningar - grundläggande vetenskapsteori. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - Från idé till examination inom omvårdnad*. (s.25-42). Lund; Studentlitteratur AB.

Rodrigues-Silva N., Falcão de Almeida T., Araújo F., Molodynski A., Venâncio Â. & Bouça J. (2016). Use of the word schizophrenia in Portuguese newspapers. *J Ment Health*. 26(5), 426-430. DOI: 10.1080/09638237.2016.1207231

Ross, A. M., Morgan, A. J., Jorm, A. F., & Reavley, N. J. (2019). A systematic review of the impact of media reports of severe mental illness on stigma and discrimination, and interventions that aim to mitigate any adverse impact. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 54(1), 11–31. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00127-018-1608-9>

Sato, M. (2006). Renaming schizophrenia: a Japanese perspective. *World Psychiatry*. 2006 5(1), 53-55. PMID: 16757998; PMC1472254.

Socialstyrelsen. (2018). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd*. Hämtad 220926: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/nationella-riktlinjer/2018-9-6.pdf>

Stigmawatch. (2022). *Stigmawatch*. Hämtad 221220: <https://www.stigmawatch.se>

Svensk sjuksköterskeförening. (2022, 7 november). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen, inriktning psykiatrisk vård*. <https://swenurse.se/download/18.9f73344170c003062321b9/1584103943244/Kompetensbeskrivning%20sjuksköterskor%20inom%20psykiatrisk%20vård%202014.pdf>

Sveriges kommuner och regioner. (2022). *Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp Schizofreni-förstagångsinsjuknande*. Hämtad 221206: https://d2flujgsl7escs.cloudfront.net/external/Vardforlopp_Schizofreni_forstagangsinsjuknande_publicerad_version_220609_reviderad_221014.pdf

Torgersson, J., Risö Bergerlind, L-L. (2018). Markant somatisk översjuklighet vid allvarlig psykisk sjukdom. *Läkartidningen*, 115, 1-4. Hämtad 2022-09-14 från: <https://lakartidningen.se/wp-content/uploads/EditorialFiles/AM/%5bE6AM%5d/E6AM.pdf>

Valery, K. M., & Prouteau, A. (2020). Schizophrenia stigma in mental health professionals and associated factors: A systematic review. *Psychiatry Research*, 290, Artikel 113068. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113068>

World Health Organization. (februari 2020). *A guide to preventing and addressing social stigma associated with covid-19*. <https://www.who.int/publications/m/item/a-guide-to-preventing-and-addressing-social-stigma-associated-with-covid-19>

World Health Organization. (2021). *Preventing suicide: a resource for media professionals*. Hämtad 221212: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/258814>

World Medical Association. (2022). WMA Declaration of Helsinki – Ethical Principles for medical research involving human subjects. Hämtad 22-09-28 från <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Bilaga 1

Det material som Stigmawatch samlat in har de kategoriserat utifrån följande kategorier: “sinnessjukt”, “schizofreni”, “schizofren”, “schizofrent”, “psykos”, “masspsykos”, “psykisk sjukdom”, “psykisk funktionsvariation”, “psyko”, “felaktig term”, “psykisk sjuk”, “psyksjuka”, “medicin”, “psykoser”, “vanföreställning”, “gruppsykos”, “paranoia” och “bipolär”.

Bilaga 2

Rubriker som Stigmawatch använt i sitt material var “företag”, “datum/publicering”, “ord använt felaktigt”, “text-programslag”, “kontakt”, “massmedium”, “respons”, “journalist/person”, “kategori”, “citat”, “datum kontakt”. Vi valde i det nya dokumentet att använda “datum”, “företag”, “ord använt felaktigt”, “text- programslag”, “massmedium”, “respons” och “kategori”.